

บทที่ 4

ผลการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพครูปฐมวัยในด้านการจัดกิจกรรมการสอนระดับปฐมวัย และการสร้างเจตคติต่อวิชาชีพครู รักษาการสอนเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) การสังเกต (Observe) การจัดนิทรรศการนำเสนอผลงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยเทคนิคการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytic Description) สรุปผลการวิจัยดังนี้

ในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน

1. ขั้นตอน การเริ่มต้น

- 1.1 การพิจารณาเลือกพื้นที่
- 1.2 การชี้แจงความเป็นมาของโครงการวิจัย
- 1.3 การสำรวจสภาพทั่วไปการจัดการศึกษาปฐมวัย

2. ขั้นตอน การดำเนินการ

- 2.1 ขั้นสำรวจปัญหาและความต้องการการพัฒนาของครูปฐมวัยผู้ร่วม

โครงการวิจัย

2.2 การฝึกปฏิบัติการ

- 2.2.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 2.2.2 การจัดแสดงนิทรรศการนำเสนอผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ประสบการณ์

- 2.2.3 การเยี่ยมชมทัศนศึกษาตามโรงเรียน

- 2.2.4 การศึกษาดูงาน

3. ขั้นตอน สรุปผลการดำเนินการ

ผลการวิจัย

1. ขั้นตอน การเริ่มต้น

- 1.1 การพิจารณาเลือกพื้นที่

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ทีมนักวิจัยได้พิจารณาคัดเลือก กลุ่มครูผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (Key Informant) มีเกณฑ์การเลือกและตัดสินใจอย่างรอบคอบ พิจารณาในด้านการเดินทางไป-มา

สะดวก ของนักวิจัย การสนับสนุนของครูในพื้นที่ ความต้องการและความตั้งใจจริงต่อการพัฒนาตนเอง ทีมนักวิจัยคัดเลือกกลุ่มครูปฐมวัยอำเภอคลองลาน และอำเภอปางศิลาทอง จำนวน 30 คน โดยใช้โรงเรียนอนุบาลคลองลานเป็นสถานที่จัดประชุม และจัดกิจกรรมในการดำเนินการวิจัย เนื่องจากพบว่าเส้นทางสะดวกไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลคลองลานเห็นความสำคัญให้การสนับสนุน ใช้โรงเรียนเป็นสถานที่จัดกิจกรรมตามโครงการวิจัย โรงเรียนอนุบาลคลองลานเป็นโรงเรียนต้นแบบด้านอนุบาลที่ต้องให้ความช่วยเหลือดูแลชั้นอนุบาลของโรงเรียนที่อยู่ในเครือข่ายเขตอำเภอคลองลาน การจัดโครงการวิจัยนี้จึงสัมพันธ์สอดคล้องกับหลักการของโรงเรียนเป็นการร่วมกันพัฒนาศักยภาพครูปฐมวัยให้สามารถจัดกิจกรรมการสอนพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ

1.2 การชี้แจงความเป็นมาของโครงการวิจัย

ทีมนักวิจัยส่งบันทึกข้อความเชิญผู้บริหาร โรงเรียนและคณะครูปฐมวัยผู้เข้าร่วมโครงการ ประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจโดยทีมนักวิจัยชี้แจงความเป็นมาของโครงการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับ และการดำเนินการวิจัย กิจกรรมต่างๆ จะไม่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนในเวลาปกติ ครูจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมการสอนเด็กปฐมวัย และประโยชน์สูงสุดที่มีต่อเด็ก ระยะเวลาในการทำกิจกรรมจะใช้ช่วงตอนเย็นหลังเลิกเรียน การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการจะใช้วันเสาร์-วันอาทิตย์ ที่ทุกคนสะดวก การดำเนินการวิจัยจะเน้นการมีส่วนร่วมของทุกคน

1.3 การสำรวจสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสำรวจสภาพข้อมูลพื้นฐานของครูปฐมวัย สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านความร่วมมือของครูกับผู้ปกครอง และการแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอนในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาน้อยมาก ไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพิจารณาหาแนวทางการดำเนินการพัฒนาได้

บทเรียนของนักวิจัย

การคัดเลือกพื้นที่ในการวิจัย เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ต้องมีความรอบคอบ มีหลายประเด็นที่นักวิจัยต้องคำนึงถึง เช่น การเดินทางที่สะดวกไม่ไกลเกินไป การสนับสนุนเห็นความสำคัญที่มีต่อโครงการวิจัย ของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้ร่วมโครงการ โครงการวิจัยนี้ใช้สถานที่โรงเรียนอนุบาลคลองลานเป็นสถานที่จัดประชุม และทำกิจกรรมตลอดโครงการวิจัย ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลคลองลาน เห็นความสำคัญของการพัฒนาครูอย่างยิ่ง อำนวยความสะดวกในทุกด้าน เป็นกำลังใจให้กับคณะครูทั้งในโรงเรียนของตนเองและโรงเรียนข้างเคียงและโรงเรียน

อนุบาลคลองลานเป็นศูนย์กลางด้านปฐมวัยทำให้บรรยากาศในการพบปะแต่ละครั้งมีความเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน คณะครูที่มาจากโรงเรียนอื่นๆเกิดความอบอุ่นในการจัดกิจกรรมทุกครั้ง คณะครูจึงมาร่วมกิจกรรมได้ครบทุกคน นอกจากนี้การสร้างความเข้าใจในงานที่จะต้องดำเนินการ โดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย หลายคน มาทำงานร่วมกัน การพบกันสร้างความคุ้นเคย ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจในบรรยากาศความเป็นมิตร ซึ่งให้เห็นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และผลกระทบเชิงบวกที่ตามมา สามารถสร้างความร่วมมือ และความพร้อมที่จะเริ่มเรียนรู้ไปด้วยกัน และพบว่า การสำรวจข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม ถ้าเป็นโรงเรียนห่างไกลจากตัวอำเภอ จะมีปัญหา ด้านเวลาในการตอบรับจดหมาย

ปัจจัยของความสำเร็จ

1. ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของกิจกรรมร่วมกัน
2. การวางแผนการดำเนินงานของทีมนักวิจัย โดยใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้บริหารโรงเรียนมีความตระหนักเห็นความสำคัญของการพัฒนาครูด้านการจัด

กิจกรรมพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. ขั้นตอน การดำเนินการ

2.1 ขั้นสำรวจปัญหา และความต้องการ การพัฒนาของครูปฐมวัย ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย นักวิจัยดำเนินการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพ ครูปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการใช้บัตรคำมาใช้ดำเนินการ ขั้นแรกให้ครูปฐมวัยเขียนปัญหาที่พบ 1 ปัญหาต่อบัตรคำ 1 แผ่น ใครจะเขียนหลายแผ่นก็ได้ จากนั้นให้ทุกคนนำมาคิดในกระดาษ แผ่นใหญ่ที่เตรียมไว้เมื่อทุกคนเขียนปัญหามาคิดหมดแล้ว ก็ให้ช่วยกันจัดกลุ่มปัญหา และ เรียงลำดับความสำคัญของปัญหา จากปัญหาที่มีความสำคัญมากไปสู่ปัญหาที่มีความสำคัญน้อย เรียงลำดับได้ดังนี้

ปัญหาของครูปฐมวัย

เรียงจากปัญหาที่มีความสำคัญมากไปน้อย

1. ขาดความรู้และทักษะการทำวิจัยเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย
2. ขาดความรู้ทักษะการสอนแบบโครงการ (Project Approach)
3. ขาดทักษะการผลิตสื่อ
4. ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร/ปรับหลักสูตร
5. ขาดทักษะ/ไม่เชี่ยวชาญในการสอน
6. ขาดทักษะการสอนเด็กเล่นเกม (เกมทุกประเภท)

7. ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์
8. ขาดทักษะในการทำบันทึกหลังสอน
9. ขาดทักษะการวัดประเมินผล
10. ครุมีงานมาก
11. ผู้บริหารเน้นการอ่าน-เขียน ส่วนครูเน้นให้เด็กทำกิจกรรม

หลังจากครูได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหาที่พบแล้วทีมนักวิจัยได้ให้คณะครู
ปฐมวัยเขียนความต้องการในการพัฒนาตนเอง เขียนใส่ในบัตรคำโดยเขียน 1 ข้อความ ในบัตรคำ
1 แผ่น ถ้าใครต้องการเขียนหลายข้อความก็เขียนได้ในหลาย ๆ บัตรคำ เมื่อเขียนเสร็จให้ทุกคน
นำไปติดในกระดาษแผ่นใหญ่ที่เตรียมไว้ หลังจากคิดเรียบร้อยแล้ว ให้ทุกคนมีส่วนร่วมจัดลำดับ
ความสำคัญของความต้องการ โดยเรียงจากความต้องการที่สำคัญมากไปหาน้อย ดังนี้

1. อบรมวิจัยในชั้นเรียน
2. อบรมเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการศึกษปฐมวัย
3. อบรมผลดีสื่อ
4. อบรมเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ
5. อบรมการสอน-เกม และเพลง
6. อบรมการเขียนแผนการจัดประสบการณ์
7. อบรมเกี่ยวกับกรวัดและประเมิน

จากการสังเกตของทีมนักวิจัยพบว่าปัญหาสำคัญอันดับหนึ่งของคณะครูปฐมวัยคือ
การทำวิจัยในชั้นเรียน และเมื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการก็พบว่าครูต้องการอบรม
เรื่อง วิจัยในชั้นเรียน เช่นกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นปัญหาที่ครูประสบและ
ต้องการที่จะพัฒนาในเรื่องนี้อย่างยิ่ง น่าจะเป็นการสะท้อนให้หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ศึกษา
กระบวนการที่จะพัฒนาทักษะการทำวิจัยของครูปฐมวัยอย่างจริงจังต่อไป

ในการจัดกิจกรรมสำรวจปัญหาและความต้องการ การพัฒนาครูปฐมวัย โดยให้
ครูปฐมวัยทุกคนได้มีส่วนร่วมแสดงเจตจำนงของตนเองอย่างอิสระเต็มที่ พบว่าครูมีความพอใจใน
กิจกรรมวันนี้ สามารถวิเคราะห์ตนเอง รู้ปัญหา และความต้องการได้อย่างชัดเจน มีความพร้อมที่
จะรับการพัฒนา ดังคำกล่าวของครูปฐมวัยที่กล่าวว่า “ดีใจที่จะได้รู้ในสิ่งที่ตนเองไม่เข้าใจ คาดว่า
จะจัดการเรียนการสอนได้ดีขึ้นกว่าเดิม” “ดีใจที่ยังมีคนเห็นความสำคัญของครูที่สอนอนุบาล”
“อาจารย์จัดกิจกรรมได้ดี เข้าใจง่าย รวดเร็ว ทุกคนมีส่วนร่วม” “ดีใจรอมานานแล้วเพราะสอนไม่
ค่อยประสบผลสำเร็จ” “ดีใจจะได้รับความรู้เพิ่มเติมและนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาเดิมๆ” “ได้มี
โอกาสสำรวจตนเองและได้รับการพัฒนาในส่วนที่ต้องการซึ่งจะนำไปใช้ได้จริง”

บทเรียนของนักวิจัย

การจัดกิจกรรมที่ให้ครูมีอิสระในการคิด และเขียน (เขียนความต้องการในบัตรคำ) ตามความต้องการ เป็นการเปิดกรอบความคิดของครูให้กว้างขึ้น โดยปกติครูไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดได้เต็มที่เนื่องจากโครงสร้างการบริหารงานแต่ละโรงเรียนจะเป็นการบริหารในแนวดิ่ง คือสั่งตรงมาจากผู้บริหาร การพัฒนาจึงไม่ตอบสนองความต้องการได้ตรงประเด็นกับปัญหาที่เกิดขึ้น การปล่อยให้ครูมีอิสระในการคิด มีผลต่อบรรยากาศ และความพร้อม คณะครูมีความสุข สบายใจที่จะเขียนบอกความต้องการของตนเอง การพัฒนานั้นต้องเริ่มจากข้างใน (ใจ) ออกมาก่อน การเรียนรู้จึงเกิดได้ง่าย และนำไปสู่การปฏิบัติได้ดี

ปัจจัยของความสำเร็จ

1. การให้โอกาสคิด เขียนอย่างอิสระ ส่งผลให้ครูกล้าแสดงความคิดของตนได้เต็มที่
2. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของทุกคนทำให้ได้ความคิดสำคัญ
3. บรรยากาศของความเป็นกัลยาณมิตรทำให้ครูกล้าแสดงความคิด
4. ทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกมีความเท่าเทียมกันเป็นบรรยากาศที่เอื้อต่อ

การพัฒนาครู

5. เทคนิคการใช้บัตรคำเทคนิคเป็นเทคนิคที่รวบรวมความคิดได้ดี ช่วยในการตัดสินใจและสรุปได้ชัดเจน
6. การแสดงเจตจำนงของตนเองได้อย่างอิสระทำให้ครูรู้สึกมีส่วนร่วมอย่าง

แท้จริง

2.2 การฝึกปฏิบัติการ

2.2.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ

จากประเด็นความต้องการในการพัฒนาตนเอง ของคณะครูผู้เข้าร่วมโครงการเมื่อทุกคนช่วยกันจับกลุ่มประเด็นความต้องการจะเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง วิจัยในชั้นเรียนระดับปฐมวัย 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การสอนแบบโครงการ (Project Approach) 3) การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ คณะครูทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องระยะเวลาการอบรม สถานที่ และวิทยากรซึ่งที่ประชุมสรุปจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ 3 เรื่อง ดังกล่าว ในวันที่ 29-31 สิงหาคม 2550 ใช้สถานที่โรงเรียนอนุบาลคลองลานเป็นสถานที่อบรม ในด้านการสรรหาวิทยากรที่เหมาะสม ทีมนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ

และทีมนักวิจัยได้ประชุมเลือกวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจึงได้วิทยากร ดังนี้

1) การอบรมวิจัยในชั้นเรียนระดับปฐมวัย (วิจัยแบบไม่เป็นทางการ) วิทยากร ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุณี บุญพิทักษ์ สำเร็จการศึกษารับปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2) การจัดกิจกรรมการสอนแบบโครงการ (Project Approach) วิทยากร ได้แก่ อาจารย์อัฉรา เอี่ยมละออ และ อาจารย์พรทิพย์ กุลมาลา อาจารย์ประจำ โรงเรียนอนุบาลกำแพงเพชร มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนระดับปฐมวัย

3) การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ วิทยากร ได้แก่ อาจารย์อรรณพ สุ่มประดิษฐ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลราชภัฏกำแพงเพชร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัยจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

- การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ วิทยากร ได้แก่ อาจารย์สิริพร จันทรงค์ ครูชำนาญการพิเศษ (คศ. 3) ด้านปฐมวัย โรงเรียนบ้านหนองหลวง จังหวัดกำแพงเพชร (รายละเอียดตารางการอบรมอยู่ในภาคผนวก)

การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ทีมนักวิจัยได้มีแบบประเมินปลายเปิดสอบถามความคิดเห็นคณะครูปฐมวัยที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งพบว่าก่อนเข้ารับการอบรมคณะครูมีความคาดหวังว่า “คาดว่าจะได้รับความรู้บ้างไม่มากก็น้อย” “สามารถทำวิจัยได้ เขียนโครงการเป็น จัดกิจกรรมการสอนได้” “การอบรมไม่เครียด เป็นกันเองและสบาย” “ต้องการนำความรู้จากการอบรมไปใช้ในชั้นเรียน” “ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมและเสริมประสบการณ์”

หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้เข้าร่วมอบรมต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าได้ทักษะการจัดกิจกรรมให้นักเรียน สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ ได้รับความรู้ด้านการสอนแบบโครงการ การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ วิทยากรเป็นกันเอง บรรยากาศไม่เครียด และยังพบว่าครูบางคนไม่ชอบการทำวิจัยแต่หลังการอบรมสามารถสรุปปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเด็กปฐมวัย ที่ได้ทำมาแล้ว สรุปเป็นรายงานวิจัยแผ่นเดียวส่งหลังการอบรมได้เลย ครูบางคนได้ถ่ายทอดความรู้สึกส่วนตัวเกี่ยวกับการอบรมครั้งนี้ว่า “คุ้มค่ากับเวลาที่เสียมา และได้มากกว่าที่คิด” “ได้มากที่สุด ได้ประสบการณ์ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการ” “มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนรายงานการวิจัย กระบวนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ การใช้คำถาม และการสอนต้องสอดคล้องกับคุณธรรม แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” “หัวข้ออบรมทั้ง 3 เรื่อง เป็นเรื่องของปฐมวัยโดยตรง”

ครูผู้เข้าร่วมโครงการเสนอว่าจะนำความรู้ และการเรียนรู้ที่ได้ไปจัดกิจกรรม การสอนในชั้นเรียน ปรับให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ใช้กระบวนการวิจัยแก้ปัญหาในชั้นเรียน และนอกจากนี้บางคนจะนำไปถ่ายทอดให้เพื่อนครูรับทราบ ทีมนักวิจัยได้นัดหมายกับคณะครู ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยหลังจากนี้อีกหนึ่งเดือนจะมาพบกัน โดยให้แต่ละคนนำผลงานที่เกิดจากการ นำความรู้จากการอบรมครั้งนี้ไปใช้จัดกิจกรรมการสอนเด็กปฐมวัยในชั้นเรียน และนำผลงานมาจัด แสดงนิทรรศการพร้อมให้แต่ละคนเลือกผลงานของตนที่ภูมิใจ 1 ชิ้น นำเสนอให้เพื่อนครูที่เข้า ร่วมโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

บทเรียนของนักวิจัย

ในการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ ถ้าประเด็นเรื่องการอบรมเป็นหัวข้อที่มาจากความ ต้องการโดยรวมของครู ทุกคนจะตั้งใจเรียนรู้ วิทยากรมีความสามารถทั้งทฤษฎี และปฏิบัติ จะสื่อสารให้ครูเข้าใจได้ง่าย เห็นแนวทางที่จะนำไปปรับใช้ในชั้นเรียนของตน และวิทยากรที่มี บุคลิกความเป็นกันเอง และเป็นบุคคลในพื้นที่ สามารถสร้างความสนิทสนมกับผู้เข้าอบรมได้ดี ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เนื้อหาสาระได้งายขึ้น และ การอบรมจะเน้นให้ผู้รับการอบรมลงฝึกปฏิบัติจริง เรียนรู้จากการลงทำ

ปัจจัยของความสำเร้จ

1. วิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญทั้งทฤษฎีและปฏิบัติจะมีผลทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ ได้ดี
2. หัวข้อการอบรมมาจากความต้องการโดยตรงของผู้เข้าอบรมจะนำไปใช้ประโยชน์ได้
3. การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวิทยากรและผู้เข้าอบรมเกิดขึ้นได้มากถ้าวิทยากร เป็นบุคคลในพื้นที่
4. บรรยากาศการอบรมสบายไม่เครียดเป็นบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาของครู
5. การอบรมเน้นให้ผู้รับการอบรมลงฝึกปฏิบัติจริงมากกว่าฟังการบรรยายทำให้ครู ได้ความรู้มาก
6. มีกิจกรรมนันทนาการผ่อนคลายระหว่างช่วงของการอบรมตลอดระยะเวลา 3 วัน ของการอบรมเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมในการอบรมระยะยาว

2.2.2 จัดแสดงนิทรรศการผลงาน

การนำเสนอผลงานที่คณะครูภูมิใจ ประกอบไปด้วยการจัดกิจกรรม การสอนแบบโครงการ ได้แก่ การริโซเคลิกระดาศเหลือใช้ การทำน้ำผลไม้ปั่น เรื่องกล้วย การทำไข่เค็ม เรื่องมะละกอ เรื่องมะยม ผลิตภัณฑ์หนังสือเสริมการเรียนรู้เด็ก การประดิษฐ์ภาพจาก กระดาษรีโซเคลิ และวิจัยในชั้นเรียน การแก้ปัญหาเด็กไม่พูด เด็กพูดไม่เพราะ การปรับ

พฤติกรรมด้านการลักขโมย ก้าวร้าว ชอบแกล้งเพื่อน พัฒนากิจกรรมการฟัง แก้ปัญหาเด็กนอนไม่หลับตอนกลางวัน พัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมือ การพูดไม่ชัด ฯลฯ การเรียนรู้ที่ครูได้รับจากการปฏิบัติงานครั้งนี้ ทุกคนรู้สึกดีใจมากที่เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการสอน ผู้ปกครองชอบอยากให้จัดกิจกรรมเช่นนี้บ่อยๆ ผู้บริหารเห็นความสำคัญให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรม ครูปฐมวัยยังได้กล่าวว่าเป็นการสอนที่เกิดจากความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น เกิดความคิดริเริ่ม กล้าคิดกล้าทำ และกล้าแสดงออก ดังคำกล่าวของครูผู้สอนว่า

“รู้สึกว่าการก้าวแรกของงานวิจัยเป็นงานที่ไม่ยาก ถ้าเราตั้งใจและบันทึกอย่างสม่ำเสมอ สนุกและทำทายดี”

“สนุกไปกับเด็กๆ ที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และเด็ก ๆ สนใจในกิจกรรมที่ร่วมกันจัดเป็นอย่างดี ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือดีมาก”

“การสอนแบบโครงการเด็กได้ประสบการณ์ตรงและเรียนสนุก”

ในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน (แบบใหม่เป็นทางการ) ของครูมีจุดเด่นที่พบคือมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา บางครั้งวิเคราะห์ได้ละเอียด สมเหตุสมผล มีวิธีการและแนวทางการแก้ปัญหาที่มีขั้นตอนเป็นรูปธรรม ผลการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จุดที่ควรพัฒนาต่อไปคือ การเขียนรายงานการวิจัยที่มีข้อมูลแสดงหลักฐานการแก้ปัญหา การพัฒนาและข้อสรุปสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ใช้ข้อความที่เป็นรูปธรรมผู้อ่านรายงานการวิจัยอ่านแล้วเห็นภาพชัด

การจัดนิทรรศการผลงานของครูผู้เข้าร่วมโครงการในวันนี้เสร็จสิ้นลง ทีมนักวิจัยได้สอบถามความต้องการ การพัฒนาจากคณะครู ซึ่งพบว่าต้องการการจัดทำเรื่องสื่อการศึกษากับการเขียนแผนการสอน จึงร่วมกันแสดงความคิดเห็นสรุปเป็นเรื่องการผลิตเกมการศึกษามิติสัมพันธ์ และการเขียนแผนการสอนบูรณาการพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย ทีมนักวิจัยและคณะครูร่วมกำหนดวัน เวลา สถานที่ เพื่อจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งต่อไป

การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งที่ 2

7 ตุลาคม 2550

09.00 – 12.00 น. การผลิตสื่อเกมการศึกษามิติสัมพันธ์โดยวิทยากร
 อาจารย์กัญชลา ศิริชัย ครูผู้สอนในระดับก่อนประถมศึกษาเด่น ภาคเหนือ ของกรมปกครอง
 ท้องถิ่น 2548 สำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 กำแพงเพชร

13.00 – 16.30 น. การเขียนแผนบูรณาการพหุปัญญาเด็กปฐมวัย
โดยวิทยากร อาจารย์สมศรี บัวอาจ ครูผู้สอนชั้นปฐมวัย สำเร็จการศึกษามหาบัณฑิตสาขา
หลักสูตรและการสอน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

การจัดกิจกรรมในวันนี้ตระหนักถึงความสนใจและตั้งใจเรียนรู้เพื่อนำ
ชิ้นงานไปพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มากที่สุด

การนำผลงานของตนเองที่ได้เรียนรู้จากการอบรมเชิงปฏิบัติการมาจัด
แสดงนิทรรศการยังได้ปฏิบัติต่อมามาก 2 ครั้ง คือ ในวันที่ 1 – 3 ธันวาคม 2550 คณะครูปฐมวัย
ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยนำผลงานของตนเองมาร่วมจัดนิทรรศการ วิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชรประจำปี 2550 ซึ่งในกิจกรรมครั้งนี้ ผู้เข้าชมนงานได้ให้ความสนใจเยี่ยมชมผลงานของ
คณะครูปฐมวัยจำนวนมาก (ดูภาพถ่ายในภาคผนวก)

บทเรียนของนักวิจัย

การเปิดโอกาสให้คณะครูผู้เข้าร่วมโครงการ ได้มีโอกาสได้เลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนเอง
ต้องการ สามารถสร้างแรงจูงใจ ทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และกระบวนเรียนรู้ที่จัด
ขึ้นมีขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจนเหมาะสมทั้งด้านบุคคลผู้ถ่ายทอด เนื้อหาสาระ กระบวนการ และ
การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนรู้เข้าใจ เกิดการพัฒนาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์
ของตนเอง และการได้นำความรู้ทักษะ ประสบการณ์นั้นกลับไปปฏิบัติจริงในชั้นเรียนทันที
จากนั้นนำผลงานหรือชิ้นงานมานำเสนอทั้งในรูปแบบการจัดนิทรรศการและการบรรยายถึง
ความสำเร็จของตนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันของครูผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย
สถานการณ์ที่กล่าวมานั้นนับได้ว่าเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาศักยภาพครูปฐมวัยให้สามารถ
จัดกิจกรรมการสอนพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ

ปัจจัยของความสำเร็จ

1. ความมีอิสระในการเลือก คิด ตัดสินใจ กระทำในสิ่งที่ตนต้องการมีผลดีของ
การเรียนรู้ของครู
2. การที่ทุกคนได้มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในความรู้สึที่ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน
สร้างการยอมรับซึ่งกันและกันได้อย่างดีทำให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
3. การที่คณะครูได้นำผลของการเรียนรู้สู่การปฏิบัติทันทีและนำผลการปฏิบัติจัดแสดง
นิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยไม่มีการแข่งขัน ประกวด หรือเปรียบเทียบผลงานของกันและกัน
ทำให้ครูมีความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นแรงกระตุ้นในการพัฒนาต่อไป
4. การทำงานแบบมีส่วนร่วมในบรรยากาศของเพื่อนร่วมอาชีพเดียวกัน มีผลต่อ
ความตระหนักต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลร่วมกันพัฒนา ทำให้เกิดความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

5. การนำเสนอผลงานที่ตนเองภาคภูมิใจ เป็นแรงกระตุ้นในการพัฒนาต่อไป

6. ความตระหนักรับผิดชอบร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กปฐมวัย ทำให้เกิดพลังร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

2.2.3 การเยี่ยมและสัมภาษณ์ครูตามโรงเรียน

นักวิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยการเยี่ยมและสัมภาษณ์ครูปฐมวัย

ในโรงเรียนตามสภาพปกติของโรงเรียน

จากการเยี่ยมและสัมภาษณ์ครูปฐมวัยในโรงเรียน พบว่า คณะครูปฐมวัยที่เข้าร่วมโครงการเกิดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมการสอนเพิ่มขึ้น บางคนคิดอยากเปลี่ยนไปสอนชั้นประถมศึกษาแต่หลังจากเข้าร่วมโครงการก็เปลี่ยนไปสอนชั้นปฐมวัยต่อไป เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สนิทสนมกันมากขึ้น นำเทคนิคการแก้ปัญหาจากเพื่อนมาลองปฏิบัติใช้ในชั้นเรียนของตน มีความกระตือรือร้นต่อการสอนเด็ก เกิดความรักในอาชีพความเป็นครู รักเข้าใจเด็กปฐมวัยมากขึ้น และมีความเข้าใจหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาเด็ก รวมทั้งการจัดกิจกรรมการสอนที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย

บทเรียนของนักวิจัย

การเยี่ยมและสัมภาษณ์ครูปฐมวัยตามโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทำให้นักวิจัยและครูเกิดความสนิทสนมกันมากขึ้น ได้ข้อมูลที่เป็นจริง ครูปฐมวัยมีกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เห็นคุณค่าของตน เกิดการแตกยอดทางความคิดที่จะพัฒนาการสอนของตนหรือการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะนำมาพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้พัฒนาทั้ง 4 ด้านอย่างสมบูรณ์ ครูบางคนถ่ายทอดการเรียนรู้ให้กับเพื่อนครูที่โรงเรียน กลายเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ภายในโรงเรียน

ปัจจัยของความสำเร็จ

1. การติดตามเยี่ยมสัมภาษณ์ในสภาพจริงโดยมีความจริงใจและยอมรับเป็นการสร้างกำลังใจไม่ใช่การจับผิดครู
2. การแสดงออกด้วยความจริงใจที่แท้จริงของทีมนักวิจัยที่ต้องการพัฒนาครูปฐมวัยให้มีศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย มีผลทำให้นักวิจัยเห็นคุณค่าของตนเอง
3. การสร้างความตระหนักให้ทุกคนเห็นคุณค่าในตนและศักยภาพของตนที่สามารถพัฒนาเพิ่มพูนความรู้และทักษะได้

2.2.4 การศึกษาคุณภาพงานด้านปฐมวัย

วันที่ 18-20 กุมภาพันธ์ 2551 นักวิจัยได้จัดกิจกรรมพหุคณะครูปฐมวัย ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมดไปศึกษาดูงานการจัดกิจกรรมการสอนระดับปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลวัดปริณายก จังหวัดกรุงเทพมหานคร และ โรงเรียนอนุบาลระยอง จังหวัดระยอง การเดินทางครั้งนี้ ทุกครั้งหลังจากศึกษาดูงานเสร็จแล้ว ทีมนักวิจัยจัดกิจกรรมสรุปบทเรียน (After Action Review) ในระหว่างเดินทางกลับ โดยมีการได้สนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับจากการศึกษาดูงานสร้างความชัดเจนในแนวคิด หลักการ และเทคนิค การจัดกิจกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างกว้างหลากหลายแก่คณะครูทุกคนมากขึ้น ในการศึกษาดูงานนอกจากได้เรียนรู้ในด้านวิชาการแล้วทีมักวิจัยได้จัดกิจกรรมนันทนาการเพิ่มความรัก ความสัมพันธ์กลมเกลียวของหมู่คณะ ซึ่งพบว่าในวันสุดท้ายของการเดินทางกลับ คณะครูปฐมวัยเกิดการรวมตัวสร้างเป็นกลุ่มเครือข่ายครูปฐมวัยที่พร้อมจะช่วยเหลือเกื้อกูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้เติมเต็มความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน

วันที่ 25 มีนาคม 2551 วันสิ้นสุดโครงการวิจัย คณะทีมักวิจัยร่วมกับโรงเรียนอนุบาลคลองลานและคณะครูปฐมวัยผู้เข้าร่วมโครงการ ได้นำผลงานมาจัดแสดงนิทรรศการร่วมกับงานปิดภาคเรียนของโรงเรียนอนุบาลคลองลาน ซึ่งในงานนี้รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 ให้เกียรติมาเป็นประธานเปิดงานและกล่าวบรรยายพิเศษ และทีมักวิจัยได้เชิญวิทยากร คือ อาจารย์จตุพร วิศิษย์โชติอังกูร มาเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ เรื่อง การพัฒนาสมองเด็กปฐมวัย เพื่อสร้างความตระหนักให้ครูปฐมวัยเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาสมองเด็กปฐมวัยเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมสุดท้าย คือนำเสนอผลงานโดยจัดนิทรรศการงานวันปิดภาคเรียนของโรงเรียนอนุบาลคลองลาน นักบรรยายความรู้สึกละเอียดที่เข้าร่วมโครงการเมื่อนำมาประมวลมีความคิดสำคัญดังนี้

“เป็นการจัดกิจกรรมที่มีคุณภาพสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติกับเด็กได้เป็นอย่างดี”

“การเข้าร่วมโครงการวิจัยตั้งแต่ต้นจนจบทำให้ตนเองได้รับการพัฒนาจากสิ่งที่ไม่เข้าใจ ทำแบบไม่รู้จุดหมาย หลังจากได้รับการพัฒนาแล้วทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลส่งผลดีกับเด็ก”

“เกิดความกระตือรือร้น รู้จักวิธีการทำวิจัย เขียนโครงการที่ตนเองคิดว่าเป็นเรื่องยาก เมื่อได้รับการอบรมแล้วเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเองทำให้เกิดการทำงานง่ายขึ้น แล้วคิดว่าจะปฏิบัติกิจกรรมที่ได้อบรมไปปฏิบัติเป็นผลที่ดีกับเด็กต่อไป”

“ทำให้รู้จักการเล่นเกมการศึกษา (มิติสัมพันธ์) อย่างถูกต้องตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ อย่างแท้จริง”

“เป็นการกระตุ้นเตือนนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้จัดการเรียนการสอนเป็นแบบบูรณาการมากขึ้นกว่าเดิมและสามารถใช้กับเด็กๆ ได้จริง เกิดความสนุกสนาน”

“จะเกิดการพัฒนาโดยการนำไปปฏิบัติ และพัฒนางานทั้งการวิจัยในชั้นเรียน การเรียนการสอนแบบโครงการ การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้นักเรียนเกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน”

“การอบรมพัฒนาครูปฐมวัยดีมาก คิดว่าจะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เป็นการพัฒนาตนเองมากเลยคะ”

“ทำให้เรารู้จักวิธีการเล่นเกมมีติสัมพันธ์ที่ถูกต้อง มีทักษะในการผลิตเกมมีติสัมพันธ์ได้อย่างหลากหลาย และนำไปสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประโยชน์จะเกิดขึ้นแก่เด็กอย่างแท้จริง”

“ทำให้มีแนวคิดใหม่ๆ ในการสอนเด็กมากขึ้น ก่อให้มีการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์แนวคิดการสอนใหม่ๆ”

“ได้ความรู้จากการอบรม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะการสอนแบบต่าง ๆ ดีมากสามารถนำความรู้ไปพัฒนาความพร้อมเด็กปฐมวัยทั้งสี่ด้าน ได้เป็นอย่างดี และเกิดการพัฒนาตนเองในการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย”

3. ขั้นสรุปผลการดำเนินงาน

3.1 นักวิจัยประชุมทบทวนข้อมูล สารสนเทศและข้อสรุปย่อยจากกิจกรรมการวิจัยรวมทั้งบทเรียนของนักวิจัย จากขั้นตอนการเริ่มต้น และขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบความตรง ความถูกต้องของข้อมูล สารสนเทศ

3.2 ผู้วิจัยจัดกลุ่มข้อมูล สารสนเทศและข้อสรุป รวมทั้งบทเรียนที่นักวิจัยได้เรียนรู้จากการทำวิจัยสังเคราะห์ความเชื่อมโยงของประเด็นตามหลักความสมเหตุสมผลเพื่อสรุปคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัย